

CIA

Rendkívül érdekes és olvasmányos Pintér István új riportkönyve, mint általában majdnem valamennyi írása. Hú önmagához, műfaját maga határozza meg rövid utószavában: „Riporter vagyok, nem történész és nem hírszerző. Könyvemhez az anyagot az újságírásban szokásos módszerrel gyűjtöttem.”

Pintér István e műfaj egyik ismert művelője a szocialista sajtóban; mindig bátran és nagyobb távlat fókuszába helyezi a témát, ami gyakran együttjár azzal, hogy nem mentes a részlettévedésektől. De rá is vonatkozik ama igazság, hogy akinek nincs hibája, annak nincs erénye sem. Ezt tanúsítja új riportkönyve is.

Egy nagy, és eddig kellően még fel nem derített feladatra vállalkozott: a hazából kilépett emberek sorsának ábrázolására. (Eckhardt Sándor fordítja így a dissident szót nagy francia szótárában.) Ez így persze minden könyvet szétvető vállalkozás volna, a szerző ezért igen helyesen a disszidensek politikai ténykedését állítja kutatási fókuszába. A téma: a második világháború utáni magyar politikai élet alakulása, illetve átalakulása a nyugati hatalmak, s köztük elsősorban az Egyesült Államok hidegháborús politikájának következtében. E folyamat eredményezte az úgynevezett politikai emigrációt, s annak szervezeteit, a Nemzeti Bizottságot és a Szabad Európa Rádiót. Ma már köztudott, de akkor, a negvenes évek végén és az ötvenes évek elején bizonyíthatóan még nem volt az, hogy a szervezeteket a Szabad Európa Bizottság nevű intézmény irányítása alatt nem a washingtoni kormány, hanem az amerikai kémszervezet, a CIA tartotta fenn és irányítja.

Pintér István riportkönyve, Magyarok amerikai kosztón, olyan időben jelent meg, amikor a Szabad Európa Rádió ügye különösen időszerű. Csak Nixon közbelépése mentette meg februárban, hogy elhallgasson az a bizonyos elorzott kakas, illetve követője, a „Tiszán innen, Dunán túl” joglányos dallama. Időszerű e könyv továbbá még két szempontból: egyrészt bizonytalan-ná vált e propagandarádió további jövője az új költségve-

tési évben, hiszen az egész úgynevezett politikai emigráció már régóta értelmét veszítette a nem minden vajdás nélkül, de békére és biztonságra törekvő európai világban; másrészt zavarja éppen Münchenben azt a légkört, amely legalább az olimpiai játékok idején a népek sportolónak baráti nemes versengését lenne hivatva biztosítani.

Egy szavát sem lehetne hinni az olyan krónikásnak, aki nem látogat a téma színhelyére. Pintér István elment a Szabad Európa Rádió épületébe, az ottani Városliget, az Englischer Garten 1 számú épületömbbe. Ez bator vállalkozás volt, hiszen e tömböt a CIA különalakulatai őrzik. Interjút akart készíteni a magyar osztály főszerkesztőjével. A Horthy-diplomáciából szociáldemokratává vedlett egykori londoni nagykövet, majd CIA-főszerkesztő azonban retirált. (Emlézet az idegen szóért, de ez itt helyénvaló.) Nyilván nem érezte magát annyira szabadnak, hogy a „Szabad Magyarország Hangeje” nevében nyilatkozzék.

Pintér István érdekes riportkönyvének hibái bizonyos tájékozatlanságból adódnak, ezek nem fontosak ugyan, de nem is közömbösek, ha figyelembe vesszük, hogy a Lajtán, illetve a „Dunántúliak” (Passaun túl) a hibákból igyekeznek élni. Milyen hibákra gondolunk? Egyrészt számos tárgyi tévedésre. William Griffith például sohasem volt a SZER igazgatója, hanem a politikai tanácsadó osztály főnökeként működött több mint egy évtizeden át. A magyar osztály főszerkesztői nem abban a sorrendben követték egymást, ahogy arról a szerző értesült. Egyes informátorai vagy becsapták őt, vagy hiúságból helytelenül tájékoztatták. A régi idők sematikus módszereire emlékeztet továbbá néhány helyzet-elemzése. Mindezek ellenére Pintér István az újkori magyar történelem egy részletét tárja fel, hasznosan és érdekesen az olvasók és a jövő krónikásai számára.

(vámos)

Magyarok amerikai kosztón
M. Pintér István könyve
Máj 14-1972

1972